

Hjälpreda Hörsel

Guide till stödinsatser för barn och elever med hörselnedsättning

Innehållsförteckning

Inledning	3
Behov av anpassning och rättigheter	4
Uppdrag och ansvar för kommun, stat och landsting	5
Samverkan och förhållningssätt	8
Före förskolan	9
Förskoletiden	12
Skoltiden – förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem	17
Gymnasietiden	23
Relaterade dokument	28

Inledning

Hjälpredan Hörsel är en guide till dig som har ansvar för och arbetar med stödinsatser för barn och elever med hörselnedsättning upp till 18 år, samt för dig som är vårdnadshavare. Målsättningen är att samlat och tydligt presentera stöd och ansvarsfördelning för kommun, landsting och stat. Syftet är att underlätta att barn och elever medhörselnedsättning får det stöd som de har rätt till.

Hjälpredan är skriven i samverkan mellan Specialpedagogiska skolmyndigheten, Västra regionen och landstingens hörselhabilitering i Västra Götalandsregionen, Region Halland och Landstinget i Jönköpings län.

Begreppsförklaringar

- Barn Barn och ungdomar i åldern 0-18 år (*enligt FN:s konvention om barns rättigheter, artikel 1*)
Barn i skolformen förskola.
- Elev ”Den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan.”
Skollagen 1 kap § 3
- Vårdnadshavare ”Förälder eller av domstol särskilt utsedd person som har att utöva vårdnaden om ett barn.”
(*Enligt Socialstyrelsens termbank*)
- Skolväsende och skolform: *Skolväsendet omfattar skolformerna: förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare.*
I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen.

Behov av anpassning och rättigheter

Ett barn eller en elev med hörselnedsättning har samma grundläggande behov som alla andra. För att behoven skall tillfredsställas är det väsentligt med anpassningar av den auditiva miljön, så att möjlighet till kommunikation och lärande blir optimalt. Med auditiv miljö avses ljud och ljusmiljö, pedagogik och hörteknik. En del barn och elever med hörselnedsättning är i behov av auditiv stimulans, tecken eller teckenspråk.

Det finns styrdokument som ger dig vägledning kring de rättigheter som barnet/eleven har. Alla insatser ska utföras i enlighet med de

principer som anges i FN:s konvention om barns rättigheter. Det innebär att bedömningar och insatser ska utgå från barnets bästa och att barnets vilja alltid ska beaktas. Utifrån barnets mognad och ålder ska barnet ges möjlighet till delaktighet vid såväl planering, genomförande som utvärdering.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning skall också vara ett stöd för insatser, till exempel ”I alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning skall barnets bästa komma i första rummet”.

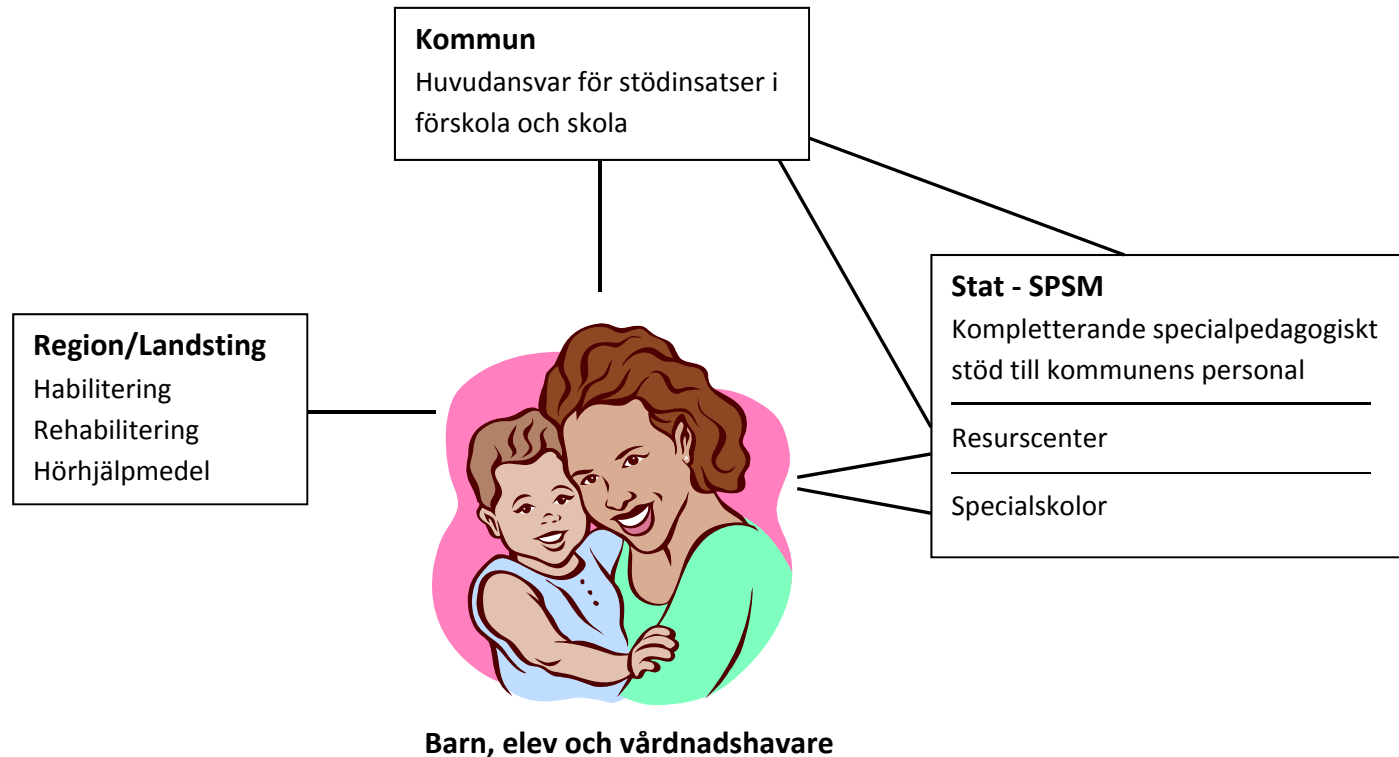
FN:s konvention om barns rättigheter

<http://unicef.se/barnkonventionen>

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

<http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/manskliga-rattigheter-och-demokrati/karnkonventionerna/konventionen-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning1/>

Uppdrag och ansvar för kommun, stat och landsting

Kommunerna är huvudansvariga för stödinsatser i förskola och skola. Stat och landsting erbjuder stöd inom olika områden. Vilka särskilda uppdrag som ligger hos kommun, stat respektive landsting beskrivs på följande sidor.

Kommun

Skollagen säger att barn i förskolan som behöver särskilt stöd och stimulans för sin utveckling skall ges det stöd som deras speciella behov kräver. Från och med förskoleklass skall det finnas en samlad elevhälsa för alla skolformer, enligt skollagen. I elevhälsan skall finnas tillgång till skolläkare och skolsköterska, psykolog, kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens. Elevhälsan skall främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål skall stödjas. Undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen skall utformas så att elever som behöver särskilt stöd får detta.

Stat

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) är en statlig myndighet inom utbildningsområdet. www.spsm.se

Myndigheten skall verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö.

Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna och de vuxenstuderande.

Specialpedagogiska skolmyndigheten erbjuder specialpedagogiskt stöd till landets kommuner, driver specialskolor för vissa elevgrupper, främjar tillgång på anpassade läromedel samt fördelar statsbidrag.

Det stöd som SPSM erbjuder skall komplettera kommunernas egna resurser.

I flera kommuner finns personal med särskilt ansvar för insatser inom hörselområdet, hörselpedagoger eller specialpedagoger med fördjupad kompetens. I några kommuner finns särskilda hörselverksamheter, som hörsel förskolor eller hörselavdelningar, hörselklasser och hörselskolor, vilka erbjuder anpassad auditiv miljö och vid behov undervisning på teckenspråk.

Riksgymnasiet för döva och hörselskadade finns i Örebro.

Specialpedagogiskt stöd regionalt

Myndigheten har fem regioner med rådgivare som har fördjupad specialpedagogisk kompetens. De arbetar med att ge kompletterande specialpedagogiskt stöd till kommuner, i samverkan med kommunens personal. Detta kan ske i form av rådgivning/vägledning, fortbildning och annat stöd till kompetensutveckling, från förskola till och med vuxenutbildning.

Specialpedagogiskt stöd nationellt

I myndigheten finns två nationella resurscenter som erbjuder specialpedagogiska utredningar inom hörselområdet.

- Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.
- Medfödd eller tidig dövblindhet.

Arbetet sker i tvärprofessionella team och i samverkan med barn, ungdom, föräldrar, skolpersonal samt regionala rådgivare.

Specialskolor

Specialpedagogiska skolmyndigheten driver specialskolor, tre nationella och fem regionala. De nationella skolorna tar emot elever från hela landet. En av skolorna är Åsbackaskolan, som tar emot elever med dövhet eller hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning och eller autism.

De regionala skolorna tar emot elever med dövhet eller hörselnedsättning.

Vänerskolan ligger i Vänersborg. Det är en regional skola för elever som är döva eller har en hörselnedsättning och som bor i Västra Götalandsregionen, Region Halland och Jönköpings län.

Vänerskolan erbjuder undervisning från förskoleklass till och med årskurs 10 i en flexibel tvåspråkig miljö, det vill säga teckenspråk i kombination med talad eller skriven svenska. Alla klasser har flera pedagoger där användandet av teckenspråk och talad svenska med hjälp av hörselteknik anpassas efter elevernas språkbehov. Stor vikt läggs vid god akustisk miljö med funktionell hörteknik i alla lärmiljöer.

Eleverna följer samma kursplaner som elever i grundskolan, förutom i ämnet musik, som ersätts av rörelse och drama, samt språkämnen, där kursplanerna bygger på elevernas tvåspråkighet. Specialskolan har en särskild kursplan för teckenspråk. Skolan står för veckoslutsresor samt alla resor i direkt anslutning till skoldagens start och slut. För de som har långa skolresor erbjuds kostnadsfritt elevboende med personal. Eleverna kan bo hela eller delar av skolveckan på elevhemmen.

Vänerskolan

<http://www.spsm.se/sv/Vi-erbjuder/Undervisning-i-specialskolor/Vara-skolor/Vanerskolan/>

Läromedel

Specialpedagogiska skolmyndigheten ger produktionsstöd till förlag för utveckling av anpassade läromedel, samt producerar även egna läromedel inom områden där den kommersiella marknaden inte täcker behoven. Ett sådant behov är läromedel på teckenspråk, som är ett exempel på de anpassade produkter som myndigheten själv producerar och säljer.

Det finns permanenta utställningar med läromedel på flera orter i alla regioner.

Information om läromedel.

<http://www.spsm.se/sv/Stod-i-skolan/Laromedel1/>

Bidrag

Myndigheten ger statsbidrag till flera olika områden för att utveckla lärmiljön för barn och elever med funktionsnedsättning. Ett sådant område är bidrag till kommunala hörselskolor och hörselklasser.

Information om bidrag.

<http://www.spsm.se/sv/Vi-erbjuder/Bidrag/>

Region och landsting

Hörselvårdens uppdrag är att utifrån medicinsk diagnos erbjuda habiliterings- eller rehabiliteringsinsatser, samt förskrivning av personliga hörhjälpmedel enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL § 3b). Insatserna riktar sig till barn och deras familjer.

”Habilitering står för tidiga, samordnade och allsidiga insatser från olika kompetensområden och verksamheter. Insatserna kan vara av arbetslivsinriktad, medicinsk, pedagogisk, psykologisk, social och teknisk art och kombineras utifrån den enskildes behov, förutsättningar och intressen. Det är fråga om målinriktade insatser som förutsätter att den enskildes möjligheter till inflytande vid planering, genomförande och uppföljning beaktas och säkras.

Insatserna fortsätter så länge individens behov kvarstår”.

Socialstyrelsens termbank

<http://termbank.socialstyrelsen.se/> sökord: Habilitering

Hörselvården utreder vilka förutsättningar och möjligheter barnet och omgivningen har och klargör behovet av habiliterande insatser. Överenskomna insatser dokumenteras i en habiliteringsplan. Vilka professioner som är delaktiga i habiliteringen beror på barnet och familjens behov och kan variera över tid. Vid behov sker samverkan med andra verksamheter.

Samverkan och förhållningssätt

För att barn och elever skall få det stöd de har rätt till förutsätts samarbete och samverkan. Det gäller mellan vårdnadshavare, kommun, landsting och stat. Samtliga ansvarar för att samverkan fungerar.

All informationsöverföring mellan landsting och kommun förutsätter medgivande från vårdnadshavare. Föräldrar och barn skall alltid vara införstådda med den information som överförs mellan olika parter.

Barnets vilja och rätt till delaktighet ska alltid beaktas utifrån barnets mognad och ålder, i enlighet med FN:s konvention om barns rättigheter.

I samverkan ska alla aktörers förhållningssätt till barnet utgå från FN:s konvention om barns rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Före förskolan

	Kommun	Stat Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)	Landstingets/Regionens hörselhabilitering Västra Götalandsregionen Region Halland Landstinget i Jönköpings län
DOKUMENTATION UPPFÖLJNING			<p>Upprätta individuell habiliteringsplan utifrån barnets och familjens behov. Planen följs upp och utvärderas.</p> <p>Vid behov upprätta samordnad individuell plan enligt HSL 3f§.</p> <p>Planerade och utförda insatser dokumenteras i barnets journal.</p>
INFORMATION STÖD TILL BARN OCH FAMILJ		<p>SPSM erbjuder specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Erbjuda medicinsk uppföljning och psykosocialt, tekniskt och pedagogiskt stöd till familjen i frågor som kan relateras till barnets hörselnedsättning.</p> <p>Ge familjen information om barnets hörselnedsättning och specifika behov, samt erbjuda utbildning i hörselkunskap.</p>
KOMMUNIKATION		<p>SPSM organiserar och finansierar teckenspråksutbildning för vårdnadshavare, TUFF. Utbildningen anordnas av olika utförare. Innan utbildningen skall vårdnadshavaren ha</p>	<p>Kontinuerligt följa upp barnets hörsel- och kommunikationsutveckling.</p> <p>Erbjuda habiliteringsformer inom tal, hörsel, språk och kommunikation. Ge rådgivning och handledning till vårdnadshavare.</p>

Före förskolan (fortsättning)

		gått en introduktionsutbildning i teckenspråk hos landstinget eller motsvarande	Remittera till logoped vid behov. Erbjuda introduktionsutbildning i teckenspråk inför TUFF (teckenspråksutbildning för föräldrar) till vårdnadshavare.
HJÄLPMEDEL			Förskriva personliga hörhjälpmedel och ansvara för uppföljning.
VÄGLEDNING PLANERING INFÖR PLACERING I FÖRSKOLA	<p>Förskollärare ska ansvara för Att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan. <i>Läroplan för förskolan Lpfö 98 s 13</i></p> <p>När vårdnadshavare har anmält önskemål skall kommunen erbjuda förskola inom fyra månader. Barn som har behov av särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola skall skyndsamt erbjudas förskola. <i>Skollagen 8 kap 14§</i></p> <p>Barn skall även i andra fall än de som avses i 5 § (barn skall från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs) och 6 § (barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga) erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. <i>Skollagen 8 kap § 7</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd till mottagande förskola.	<p>Informera om alternativa förskole- och skolverksamheter till vårdnadshavare och kommun. Informera om barnets hörselnedsättning och förutsättningar.</p> <p>Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog.</p>

Före förskolan (fortsättning)

	<p>Ett barn har rätt att bli mottaget i förskola med offentlig huvudman i en annan kommun än hemkommunen, om barnet med hänsyn till personliga förhållanden har särskilda skäl att gå i den kommunens förskola. <i>Skollagen 8 kap 13 §</i></p>		
--	---	--	--

Förskoletiden

	Kommun	Stat Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)	Landstingets/Regionens hörselhabilitering Västra Götalandsregionen Region Halland Landstinget i Jönköpings län
MOTTAGANDE I FÖRSKOLA	<p>Förskollärare ska ansvara för att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 13</i></p> <p>Arbetslaget skall särskilt uppmärksamma och hjälpa de barn som av olika skäl behöver stöd i sin utveckling. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 11</i></p> <p>Förskolechefens ansvar Verksamheten utformas så att barn får det särskilda stöd och utmaningar de behöver.</p> <p>Personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 16</i></p> <p>Barn som av fysiska, psykiska eller</p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	

Förskoletiden (fortsättning)

	<p>andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Förskolechefen ska se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna. <i>Skollagen 8 kap 9 §</i></p> <p>Huvudmannen skall se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö. <i>Skollagen 8 kap 8 §</i></p>		
DOKUMENTATION UPPFÖLJNING	<p>Förskollärare ska ansvara för att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följs upp och analyseras. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 14</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	<p>Upprätta individuell habiliteringsplan utifrån barnets och familjens behov. Planen följs upp och utvärderas. Vid behov upprätta samordnad individuell plan enligt HSL 3f§.</p> <p>Planerade och utförda insatser dokumenteras i barnets journal.</p>
INFORMATION STÖD TILL BARN OCH FAMILJ	<p>Personalen skall föra fortlöpande samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling. Minst en gång varje år skall personalen och barnets vårdnadshavare därutöver genomföra ett samtal om barnets utveckling och lärande (utvecklingssamtal).</p> <p>Förskolläraren har det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalet. <i>Skollagen 8 kap 11 §</i></p>	<p>SPSM erbjuder specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Erbjuda medicinsk uppföljning och psykosocialt, tekniskt och pedagogiskt stöd till familjen i frågor som kan relateras till barnets hörselnedsättning. Ge barn och familj information om barnets hörselnedsättning och specifika behov, samt erbjuda utbildning i hörselkunskap. Skapa möjligheter för samtal om hörsel och kommunikation, enskilt och i grupp.</p>

Förskoletiden (fortsättning)

	<p>Vårdnadshavare för ett barn i förskolan skall fortlöpande informeras om barnets utveckling. <i>Skollagen 3 kap 4 §</i></p> <p>Arbetslaget ska Beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 13</i></p> <p>Förskolan skall erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. I förskolan skall barnen möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 6</i></p>		
INFORMATION STÖD TILL FÖRSKOLA		<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p> <p>SPSM erbjuder stöd till personal kring specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Dövhet eller hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Informera berörd förskola om barnets hörselnedsättning och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog. Skriftlig information kan skickas till förskolans ledning.</p> <p>Medverka vid SPSM:s kurser för personal som möter barn med hörselnedsättning inom förskola.</p>
KOMMUNIKATION	<p>Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att</p>	<p>Erbjuder kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p> <p>SPSM organiserar och finansierar</p>	<p>Kontinuerligt följa upp barnets hörsel- och kommunikationsutveckling.</p> <p>Erbjuda habiliteringsformer inom tal,</p>

Förskoletiden (fortsättning)

	<p>stimulera varje barns språkutveckling. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 7</i></p> <p>Förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen stimuleras och utmanas i sin språk – och kommunikations- utveckling. <i>Läroplan för förskolan Lpfö s 11</i></p> <p>Arbetslaget ska ge barn möjligheter att utveckla sin förmåga att kommunicera. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 7</i></p>	<p>teckenspråksutbildning för vårdnadshavare, TUFF. Utbildningen anordnas av olika utförare. Innan utbildningen skall vårdnadshavaren ha gått en introduktionsutbildning i teckenspråk hos landstinget eller motsvarande.</p> <p>Barn som går i grundskolan eller gymnasiet och som har teckenspråkiga syskon har möjlighet att få teckenspråksutbildning på SPSM:s regionala specialskolor. Det har också barn i grundskola eller gymnasiet som har teckenspråkiga föräldrar (CODA, Child of Deaf adult).</p>	<p>hörsel, språk och kommunikation. Ge rådgivning och handledning till vårdnadshavare.</p> <p>Remittera till logoped vid behov.</p> <p>Erbjuda introduktionsutbildning i teckenspråk inför TUFF (teckenspråksutbildning för föräldrar) till vårdnadshavare.</p>
HÖRHJÄLPMEDEL	<p>För utbildningen skall de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 35 §</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Förskriva personliga hörhjälpmedel och ansvara för uppföljning.</p> <p>Ge information om hjälpmedelsanvändning till förskolan.</p>
ANPASSAD FYSISK LJUDMIJÖ	<p>För utbildningen skall de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 35 §</i></p> <p>Förskolechefens ansvar Förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö för lärande och utveckling. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 16</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Kan ge information och förslag på åtgärder för en god ljudmiljö utifrån barnets hörselnedsättning.</p>

Förskoletiden (fortsättning)

<p>ANPASSADE LÄRVERKTYG</p>	<p>Förskolechefens ansvar Förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till bra material för lärande och utveckling. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 16</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	
<p>VÄGLEDNING PLANERING INFÖR SKOLSTART</p>	<p>Förskollärare skall ansvara för att samverkan sker med personal i förskoleklass, skola och fritidshem för att stödja barnens övergång till dessa verksamheter. <i>Läroplan för förskolan Lpfö, s 14</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Informera om alternativa skolformer till vårdnadshavare och kommun. Informera om barnets hörselnedsättning och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog.</p>

Skoltiden – förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem

	Kommun	Stat Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)	Landstingets/Regionens hörselhabilitering Västra Götalandsregionen Region Halland Landstinget i Jönköpings län
MOTTAGANDE I FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, GRUNDSÄRSKOLA FRITIDSHEM	<p>Läraren ska Utveckla samarbetet mellan förskoleklass, skola och fritidshem. Utbyta kunskaper och erfarenheter med personalen i förskola och berörda skolformer. I samarbetet särskilt uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 s, 16</i> <i>Läroplan för särskolan 2011,s 17</i></p> <p>Rektors ansvar Undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver</p> <p>Personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter</p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p> <p>Specialskolan Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de är döva eller hörselskadade.</p> <p>Frågan om mottagande i Specialskolan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. <i>Skollagen kap 7, § 6</i></p>	<p>Vid nydiagnostiserad hörselnedsättning informera berörd skola om barnets/ungdomens behov och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog.</p>

Skoltiden (fortsättning)

	<p>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s 18 och 19 Läroplan för särskolan 2011, s 19 och 20</p>		
<p>DOKUMENTATION UPPFÖLJNING</p>	<p>Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) ge omdömen om elevens kunskapsutveckling.</p> <p>IUP skall upprättas: Årskurs 1-5 i grundskolan Årskurs 1-9 i grundsärskolan, förutom i de ämnen där betyg sätts.</p> <p>Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektor. <i>Skollagen 3 kap 9§</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Upprätta individuell habiliteringsplan utifrån barnets och familjens behov. Planen följs upp och utvärderas. Vid behov upprätta samordnad individuell plan enligt HSL 3f§.</p> <p>Planerade och utförda insatser dokumenteras i barnets journal.</p>
<p>INFORMATION STÖD TILL ELEV OCH FAMILJ</p>	<p>Eleven och elevens vårdnadshavare skall fortlöpande informeras om elevens utveckling. <i>Skollagen 3 kap § 4</i></p> <p>Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal. <i>Skollagen 10 kap 12 §</i></p> <p>Läraren ska stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever i svårigheter.</p>	<p>SPSM erbjuder specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Erbjuda medicinsk uppföljning och psykosocialt, tekniskt och pedagogiskt stöd till familjen i frågor som kan relateras till barnets hörselnedsättning.</p> <p>Ge barnet och familjen information om barnets hörselnedsättning och specifika behov, samt erbjuda utbildning i hörselkunskap. Skapa möjligheter för samtal om hörsel och kommunikation, enskilt och i grupp.</p>

Skoltiden (fortsättning)

	<p><i>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 s 14</i> <i>Läroplan för grundsärskolan, s 15</i></p> <p>För en elev i grundskolan, grundsärskolan skall det särskilda stödet ges på det sätt och den omfattning som behövs för att eleven skall ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst skall uppnås. <i>Skollagen 3 kap § 11</i></p>		
INFORMATION STÖD TILL SKOLA	<p>För eleverna ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan skall främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål skall stödjas. <i>Skollagen 2 kap § 25</i></p>	<p>Erbjuda kompletterandespecialpedagogiskt stöd.</p> <p>SPSM erbjuder specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Informera berörd skola om barnets hörselnedsättning och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog/specialpedagog. Skriftlig information kan skickas till skolledningen.</p> <p>Medverka vid SPSM:s kurser för personal som möter elever med hörselnedsättning</p>
KOMMUNIKATION	<p>Läraren ska organisera arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s 14</i> <i>Läroplan för grundsärskolan 2011, s 15</i></p> <p>Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängespråk i hemmet. <i>Skollagen 10 kap 7 §</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd till skolverksamheten.</p> <p>SPSM organiserar och finansierar teckenspråksutbildning för vårdnadshavare, TUFF. Utbildningen anordnas av olika utförare. Innan utbildningen skall vårdnadshavaren ha gått en introduktionsutbildning i teckenspråk hos landstinget eller motsvarande.</p>	<p>Kontinuerligt följa upp barnets hörsel- och kommunikationsutveckling.</p> <p>Erbjuda habiliteringsformer inom tal, hörsel, språk och kommunikation. Ge rådgivning och handledning till vårdnadshavare.</p> <p>Remittera till logoped vid behov.</p> <p>Erbjuda introduktionsutbildning i teckenspråk inför TUFF</p>

Skoltiden (fortsättning)

	<p>Skolan skall ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola Kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklass en och fritidshemmet 2011, s 13</i></p> <p>Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundsärskola Kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett nyanserat sätt. <i>Läroplan för grundsärskolan 2011, s 13</i></p> <p>Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundsärskola, inriktning träningsskola Kan använda det svenska språket för att kommunicera på ett nyanserat sätt. <i>Läroplan för grundsärskolan 201, s 14</i></p>	<p>Barn som går i grundskolan eller gymnasiet och som har teckenspråkiga syskon har möjlighet att få teckenspråksutbildning på SPSM:s regionala specialskolor. Det har också barn i grundskola eller gymnasiet som har teckenspråkiga föräldrar (CODA, Child of Deaf adult).</p>	<p>(teckenspråksutbildning för föräldrar) till vårdnadshavare.</p>
HÖRHJÄLPMEDEL	<p>För utbildningen skall den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 34 §</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Förskriva personliga hörhjälpmedel och ansvara för uppföljning.</p> <p>Ge information om hjälpmedelsanvändning till skolan.</p>
ANPASSADE LÄRVERKTYG	<p>Eleverna skall ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. <i>Skollagen 10 kap 10 §</i></p> <p>Rektors ansvar Skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att söka och utveckla kunskaper, till</p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	

Skoltiden (fortsättning)

	<p>exempel bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklass en och fritidshemmet 2011, s 18</i> <i>Läroplan för grundsärskolan, s 19</i></p>		
ANPASSAD FYSISK LJUDMILJÖ	<p>För utbildningen skall de lokaler finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 34 §</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	Kan ge information och förslag på åtgärder för en god ljudmiljö utifrån barnets hörselnedsättning.
VÄGLEDNING PLANERING INFÖR SKOLVAL	<p>Rektors ansvar Den studie- och yrkesorienterade verksamheten organiseras så att eleverna får den vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 201, s 19</i> <i>Läroplan för grundsärskolan, s 20</i></p> <p>Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska Informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklass en och fritidshemmet 201, s 17</i> <i>Läroplan för grundsärskolan 2011, s 18</i></p> <p>Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning och medverka till att utveckla kontakter med</p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	<p>Samverkar med vårdnadshavare och informera om alternativa skolformer till vårdnadshavare och kommun. Informera om barnets hörselnedsättning och förutsättningar.</p> <p>Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog.</p>

Skoltiden (fortsättning)

	<p>mottagande skolor. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s 17. Läroplan för grundsärskolan 2011, s 18</i></p> <p>Skolan och omvärlden Förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. <i>Läroplan för grundskolan, förskoleklass en och fritidshemmet 2011, s 17</i> <i>Läroplan för grundsärskola 2011, s 17</i></p>		
--	---	--	--

Gymnasietiden

	Kommun	Stat Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)	Landstingets/Regionens hörselhabilitering Västra Götalandsregionen Region Halland Landstinget i Jönköpings län
MOTTAGANDE I GYMNASIUM	<p>De frivilliga skolformerna skall nära samverka med den obligatoriska skolan. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 14</i></p> <p>Rektors ansvar Eleverna får information inför studiernas början.</p> <p>Lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 16</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	Vid nydiagnostiserad hörselnedsättning informera berörd skola om ungdomens behov och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog.
DOKUMENTATION UPPFÖLJNING	<p>Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektor. <i>Skollagen 3 kap 9§</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	<p>Upprätta individuell habiliteringsplan utifrån ungdomens och familjens behov. Planen följs upp och utvärderas.</p> <p>Vid behov upprätta samordnad individuell plan enligt HSL 3f§. Planerade och utförda insatser dokumenteras i ungdomens journal.</p>

Gymnasietiden (fortsättning)

	<p>Rektors ansvar Varje elev i dialog med skolan gör upp en individuell studieplan. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 16</i></p>		
<p>INFORMATION STÖD TILL ELEV OCH FAMILJ</p>	<p>Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 6</i></p> <p>Alla som arbetar i skolan skall hjälpa elever som har behov av särskilt stöd.</p> <p>Läraren skall utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar och tänkande. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 11</i></p> <p>Läraren skall stimulera, handleda och stödja eleven och ge särskilt stöd till elever med svårigheter. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf94, s 12</i></p> <p>Minst en gång varje termin skall rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). <i>Skollagen 15 kap § 20</i></p> <p>I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 16</i></p>	<p>SPSM erbjuder specialpedagogiska utredningar för barn med:</p> <p>Hörselnedsättning i kombination med utvecklingstörning och eller autism.</p> <p>Medfödd eller tidig dövblindhet.</p>	<p>Erbjuda medicinsk uppföljning och psykosocialt, tekniskt och pedagogiskt stöd till familjen i frågor som kan relateras till ungdomens hörselnedsättning.</p> <p>Ge ungdomen och familjen information om ungdomens hörselnedsättning och specifika behov, samt erbjuda utbildning i hörselkunskap. Skapa möjligheter för samtal om hörsel och kommunikation, enskilt och i grupp.</p>

Gymnasietiden (fortsättning)

	<p>Rektors ansvar Undervisning, elevvårds- och syoverksamhet utformas så att elever som behöver särskilt stöd får detta.</p> <p>Undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 16</i></p> <p>Rektor har när det gäller gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ett särskilt ansvar för att föräldrar får insyn i elevernas skolgång. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 17</i></p>		
INFORMATION STÖD TILL GYMNASIESKOLA	<p>För eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. <i>Skollagen 2 kap § 25</i></p>	Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.	<p>Informera berörd skola om ungdomens hörselnedsättning och förutsättningar. Informationen kan ges via kommunens hörselpedagog eller specialpedagog. Skriftlig information kan skickas till skolledningen.</p> <p>Medverka vid SPSM:s kurser för personal som möter elever med hörselnedsättning.</p>
KOMMUNIKATION	<p>Läraren skall Organisera arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 11</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p> <p>SPSM organiserar och finansierar teckenspråksutbildning för vårdnadshavare, TUFF. Utbildningen anordnas</p>	<p>Ge rådgivning och handledning till ungdom och vårdnadshavare om kommunikationsstrategier och informera om ungdomens behov till berörd personal.</p>

Gymnasietiden (fortsättning)

	<p>Skolan skall utveckla elevernas sociala och kommunikativa kompetens. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 5</i></p> <p>Skolan skall särskilt sträva efter att varje elev i gymnasiesärskolan kan kommunicera och behärska det svenska språket och eller teckenspråket eller alternativ kommunikation. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 10</i></p>	<p>av olika utförare. Innan utbildningen skall vårdnadshavaren ha gått en introduktionsutbildning i teckenspråk hos landstinget eller motsvarande.</p> <p>Barn som går i grundskolan eller gymnasiet och som har teckenspråkiga syskon har möjlighet att få teckenspråksutbildning på SPSM:s regionala specialskolor.</p> <p>Det har också barn i grundskola eller gymnasiet som har teckenspråkiga föräldrar (CODA, Child of Deaf adult).</p>	<p>Remittera till logoped vid behov.</p> <p>Erbjuda introduktionsutbildning i teckenspråk inför teckenspråksutbildning för föräldrar (TUFF) till vårdnadshavare.</p>
HÖRHJÄLPMEDEL	<p>För utbildningen skall den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 34 §</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Förskriva personliga hörhjälpmedel och ansvara för uppföljning.</p> <p>Ge information till skolan om hjälpmedelsanvändning.</p>
ANPASSAD FYSISK LJUDMIJÖ	<p>För utbildningen skall de lokaler finnas som behövs för att syftet med utbildningen skall kunna uppfyllas. <i>Skollagen 2 kap 34 §</i></p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Kan ge information och förslag på åtgärder för en god ljudmiljö utifrån ungdomens hörselnedsättning.</p>
ANPASSADE LÄRVERKTYG	<p>Eleverna skall ha tillgång till böcker och andra läroverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. <i>Skollagen 10 kap 10§</i></p> <p>Rektors ansvar Arbetsmiljön i skolan utformas så att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra</p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	

Gymnasietiden (fortsättning)

	<p>hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bland annat bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94 s 16</i></p>		
<p>VÄGLEDNING PLANERING INFÖR UTBILDNINGSVÄL, ARBETE OCH SAMHÄLLSLIV</p>	<p>De frivilliga skolformerna skall nära samverka med obligatoriska skolan, med arbetslivet, med universiteten och högskolorna och samhället i övrigt. <i>Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94, s 14</i></p> <p>Läraren skall Informera och vägleda eleverna inför deras val av fortsatt utbildning och yrkesverksamhet</p>	<p>Erbjuda kompletterande specialpedagogiskt stöd.</p>	<p>Erbjuda information inför fortsatta studier och arbetsliv utifrån hörselrelaterade behov.</p>

Relaterade dokument

Rapport från Hjälpmedelsinstitutet

Vems är ansvaret för hjälpmedel i skolan

<http://www.hi.se/Global/dokument/publikationer/2008/08334-pdf-vems-ar-ansvaret-for-hjalpmedel-i-skolan.pdf>

Vårdguiden

<http://www.1177.se>